

Európsky parlament bude rokovať v Košiciach	2
Online, indexmag.sk, 2. 11. 2022, 9:02	
Štát chce stovky medikov navyše. Ako to vidí vedenie lekárskeho fakúlt a študenti?	3
Online, mediweb.hnonline.sk, 2. 11. 2022, 12:00	
Výučba na TUKE by nemala byť do konca roka 2022 ohrozená. Preruší výučbu UPJŠ?	6
Online, kosicednes.sk, 2. 11. 2022, 12:41	
33 rokov po: Najlepším ministrom životného prostredia je Budaj. A Žiga? Cap záhradníkom, tvrdí ekolog Marcel Uhrin	7
Online, dennikn.sk, 2. 11. 2022, 20:51	
Zahraničných študentov neprijímame na úkor našich domácich	14
Tlač, Zdravotnícke noviny, 3. 11. 2022	

Európsky parlament bude rokovať v Košiciach [✉](#)

📅 2. 11. 2022, 9:02, Zdroj: [indexmag.sk](#) [✉](#), Sentiment: Pozitívny, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, UPJŠ**

Dosah: 1 994 GRP: 0,04 OTS: 0,00 AVE: 297 Eur

2 min. čítania

Už tradične je na Slovensku účasť v eurovoľbách veľmi nízka. Svoj podiel viny na tom majú aj niektorí politici, ktorí za všetko zlé vinia „Brusel“ a cielene vytvárajú obraz, že členské štáty sú „otrokmi“ jeho rozhodnutí. Je preto dôležité vysvetľovať, a to predovšetkým mladým voličom, že ten fiktívny Brusel nie je diktátor, ale že v európskych inštitúciách rozhodujú volení zástupcovia občanov členských štátov.

Práve s týmto cieľom vzniklo unikátne podujatie Simulácia Európskeho parlamentu. Na Slovensku ho organizujú Slovensko-francúzsky univerzitný inštitút a vysoká škola Sciences Po v Dijone, podporujú ho Informačná kancelária Európskeho parlamentu na Slovensku a Francúzsky inštitút na Slovensku.

Tohtoročnú, v poradí deviatu simuláciu europarlamentu spoluorganizuje a hostí Filozofická fakulta **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach** – 8. novembra 2022 sa tu stretne vyše sto študentiek a študentov stredných škôl z celého Slovenska.

Na to, aby sa na jeden deň stali „poslancami“ Európskeho parlamentu, budú musieť vopred – v spolupráci so svojimi učiteľmi – preštudovať množstvo materiálov o politických zoskupeniach v EP, osvojiť si odbornú slovnú zásobu parlamentnej demokracie, ale aj porozumieť fungovaniu europarlamentu, kde neexistuje jasná ani stabilná väčšina, ale hlasuje sa podľa príslušnosti k politickým skupinám. Stredoškólači teda nahliadnu do európskych reálií, ktoré sa vyučujú práve na Filozofickej fakulte **UPJŠ** v Košiciach.

Filozofická fakulta **UPJŠ** v Košiciach má – ako jediná na Slovensku – akreditovaný študijný program angličtina pre európske inštitúcie a ekonomiku s modulom francúzsky jazyk. Tento program vychováva budúcich prekladateľov a tlmočníkov aj pre Radu EÚ, Európsky parlament či Súdny dvor EÚ. Práve študentky a študenti tohto tlmočnického programu predvedú, čo sa štúdiom naučili, pretože budú – v rovnakých kabínach, aké sú priamo v Bruseli a Štrasburgu – francúzsky jazyk počas podujatia simultánne tlmočiť.

V Európskom parlamente sa každý poslanec môže vyjadrovať v materinskom jazyku. V praxi to znamená, že 24 pracovných jazykov EP vytvára až vyše 500 tlmočnických kombinácií. Ako sa to dá zvládnuť? Ako v europarlamente funguje simultánne tlmočenie? Aj na tieto a mnohé ďalšie otázky dostanú odpoveď aktéri Simulácie Európskeho parlamentu 2022 v Košiciach. Tešíme sa na všetkých účastníkov.

Poznámka: Na pôde Filozofickej fakulty **UPJŠ** v Košiciach sa uskutočnil aj 6. ročník podujatia v roku 2019.

tlačová správa

Autor: [Zobraziť všetky články](#) || [tlačová správa](#) || [tlačová správa](#) | [Zobraziť všetky články](#)

Štát chce stovky medikov navyše. Ako to vidí vedenie lekárske fakúlt a študenti?

📅 2. 11. 2022, 12:00, Zdroj: mediweb.hnonline.sk , Vydavateľ: MAFRA Slovakia, a.s., Autor: mt, Sentiment: Ambivalentný, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: UPJŠ

Dosah: 1 472 GRP: 0,03 OTS: 0,00 AVE: 255 Eur

Minister zdravotníctva avizuje tento týždeň rokovania s dekanmi lekárske fakúlt.

Vláda sľubuje viac financií pre lekárske fakulty, aby mohli už v budúcom akademickom roku prijať do prvých ročníkov o 500 slovenských medikov viac. Túto ponuku predstavil verejnosti na tlačovej konferencii minister financií Igor Matovič po rokovaní s ministrom zdravotníctva.

Vladimír Lengvarský prišiel na rezort financií po stretnutí s dekanmi s plánom zvýšiť počet študentov prijímaných na lekárske fakulty o sto medikov. Igor Matovič tento počet zvýšil päťnásobne.

„Nie je to jednorazová ponuka, je to ponuka systematického zvýšenia financovania pre lekárske fakulty,“ povedal minister financií s tým, že fakulty by mali prijímať domácich študentov namiesto zahraničných medikov.

Tí platia školné vo výške zhruba 10-tisíc eur ročne. Podľa slov Matoviča rezort uvoľní peniaze, aby sa školám vynahradiť straty z príjmov za zahraničných medikov.

Ponuka

Zvýšenie počtu medikov v jednom ročníku o 500 bude stáť päť miliónov eur ročne. „Ak hovoríme, že lekárske fakultám vyrovnáme to školné, pri 500 medikoch v jednom ročníku je to päť miliónov ročne. Ak sa naplní šesť ročníkov, odvtedy to bude 30 miliónov ročne. Bude to zvýhodnené financovanie voči tomu, ako mali dnes,“ povedal Igor Matovič.

Podľa ministra školstva Jána Horeckého vláda fakultám nič neprikazuje. „Dávame im len možnosť, aby mohli splniť cieľ, ktorý majú, aby bol dostatok lekárov v našich zdravotníckych zariadeniach,“ uviedol Ján Horecký.

„Mojou úlohou je zabezpečiť, aby na to fakulty mali podmienky, aby sa dobrovoľne a slobodne rozhodli, akých študentov budú prijímať, v akej štruktúre, aby na to nedoplatili ani jedným centom, aby sa ďalej riešili aj ich potreby, ktoré sú spojené s takto nastaveným vzdelávaním,“ povedal minister školstva.

Do budúcnosti pripravuje rezort školstva nový model makromanažovania štúdia na vysokých školách prostredníctvom výkonnostných zmlúv. „Pomocou týchto výkonnostných zmlúv vieme systematicky nastavovať to, čo táto spoločnosť potrebuje a čo potrebujú aj vysoké školy na to, aby mohli tieto úlohy plniť.“

V tomto roku budeme nastavovať indikátory v spolupráci s vysokými školami, ktoré spájajú a harmonizujú dva ciele – legitímne ciele spoločnosti zabezpečiť potreby občanov a rozvojové legitímne ciele samotných fakúlt,“ informoval a pripomenul, že záujem o štúdium medicíny je štvornásobne vyšší ako kapacitné možnosti slovenských lekárske fakúlt.

Financovanie

Vyšší počet študentov prijali lekárske fakulty do prvých ročníkov na základe rokovaní s bývalým premiérom Petrom Pellegrinim pred štyrmi rokmi. Od štátu však dostali peniaze len na jeden akademický rok, náklady na ich ďalšie štúdium museli pokrývať z vlastných rozpočtov.

Minister Vladimír Lengvarský potvrdil, že finančne bude pokryté celé šesťročné štúdium. „Príjmy za slovenského študenta budú presne také isté ako za zahraničného. To bolo cieľom rokovaní, aby fakulty neprišli o žiadne príjmy. Budeme im pomáhať, aby tam bol aj určitý počet zahraničných študentov, lebo to fakulty potrebujú v rámci rankingov, ale dôraz sa bude klásť na slovenských študentov,“ dodal minister zdravotníctva.

Rezort financií počítá s prvými výdavkami za štúdium väčšieho počtu slovenských medikov už od budúceho akademického roka. „Takýto objem prostriedkov vieme zabezpečiť aj v rozpočtovom provizóriu, je to absolútna priorita. V tomto prípade urobím výnimku. Nie je to podmienené schválením štátneho rozpočtu,“ povedal Igor Matovič.

Minister zdravotníctva Vladimír Lengvarský avizoval, že tento týždeň sa stretne s dekanmi lekárske fakúlt v súvislosti so zámerom uvoľniť financie na zvýšenie počtu slovenských medikov. Povedal to poslancom Výboru Národnej rady SR pre zdravotníctvo na pracovnom rokovaní so zástupcami Lekárskeho odborového združenia, nemocníc a lekárske organizácií.

Rokovania s dekanmi lekárske fakúlt potvrdil aj minister financií. „Aby vedeli, že majú zabezpečené stabilné a dlhodobé financovanie,“ zdôraznil.

Minister zdravotníctva Vladimír Lengvarský uviedol, že ide o zmenu štruktúry študentov, čiže bude menej zahraničných a viac slovenských. „Nepredpokladáme potrebu zvyšovania personálu, ktorý je zodpovedný za výučbu,“ uviedol šéf rezortu zdravotníctva.

Reakcie fakúlt

Lekárske fakulty v súčasnosti nestačí len dofinancovať, ale nutné je aj zlepšiť podmienky na výučbu klinických predmetov. Pre TASR to uviedol dekan Lekárskej fakulty UK v Bratislave Juraj Šteňo. Reagoval tak na zámer ministerstva financií uvoľniť financie na zvýšenie počtu slovenských medikov.

„Redukcia lôžok na klinikách LF UK v Univerzitetnej nemocnici Bratislava, na ktoré sú prijímaní pacienti, už ohrozuje praktickú výučbu klinických predmetov natoľko, že to nedokážeme vykompenzovať ani výrazným rozšírením virtuálnej a simulačnej výučby,“ skonštatoval.

Dekan poukázal, že v priebehu ostatných rokov sa počet pacientov prijímaných na kliniky rapidne znížil, keďže veľa lôžok sa nevyužíva v dôsledku nedostatku sestier. „Takto je ohrozená kvalita klinickej výučby, lebo sú limitované možnosti styku študentov s pacientmi prostredníctvom klinického pedagóga,“ vysvetlil.

Zámer uvoľniť peniaze, aby sa školám vynahrádili straty z príjmov za zahraničných medikov, LF UK víta. Do prvého ročníka v budúcom akademickom roku by bolo podľa Šteňa možné prijať najviac 50 študentov všeobecného lekárstva s výučbou v slovenskom jazyku navyše. „Pričom by sa o niečo znížil počet študentov v anglickej výučbe,“ ozrejmil.

Na zníženie počtu absolventov, ktorí odchádzajú do zahraničia, je okrem zvýšenia počtu študentov podľa neho potrebné urobiť aj ďalšie opatrenia. „Predovšetkým treba revitalizovať činnosť kliník LF UK, v ktorých sa v súčasnosti vykonáva výučba klinických predmetov, a čo najskôr začať stavať novú komplexnú univerzitnú nemocnicu na Rázsochách,“ dodal.

Kapacitný problém

Vyšší počet medikov na lekárske fakultách môže predstavovať kapacitný problém. Vyplýva to z reakcie dekanke Jesseniovej lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Martine Andrey Čalkovskej pre TASR na zámer zvýšiť počet slovenských medikov.

„Vyšší počet študentov môže predstavovať kapacitný problém, predovšetkým z hľadiska získavania klinickej praxe – počty lôžok v univerzitných nemocniciach, počty lekárov – učiteľov a podobne,“ spresnila.

Lekárske fakulty boli podľa dekanke opakovane v situácii, keď bola „spoločenská požiadavka“ na zvýšenie počtu študentov.

Čerstvý absolvent medicíny: Študenti z Pellegriniho ročníkov museli v posluchárňach sedieť na zemi

„Avšak financovanie počas celej dĺžky štúdia ostalo v rovine sľubov,“ podotkla. Všetko podľa jej slov závisí od spôsobu garancie finančného zabezpečenia takéhoto zvýšenia.

Andrea Čalkovská upozornila, že nedostatok zdravotníkov na Slovensku sa nedá vyriešiť iba zvýšením počtu študentov lekárske fakulty. „Na to, aby absolventi po skončení štúdia ostali pracovať na Slovensku, je zo strany štátu potrebné pristúpiť systémovo a komplexne,“ podotkla.

Študenti medicíny Slovenska zastrešení Slovenskou asociáciou študentov medicíny vnímajú navrhované zmeny ako kontraproduktívne a krátkozraké.

Vyhlásenie Rady Slovenskej lekárskej komory

Slovenská lekárska komora (SLK) má zákonom určenú úlohu sledovať a riešiť ďalšie vzdelávanie lekárov, intenzívne sa podmienkam vzdelávania a podmienkam na výkon povolania z tohto aspektu venuje a má pre túto problematiku vytvorené príslušné orgány.

Riešenie pregraduálneho štúdia lekárov je prioritne úlohou lekárske fakulty a Ministerstva školstva SR. Dôsledky nesprávnych rozhodnutí však desaťročia znášame my na našich pracoviskách – napríklad zrušenie v minulosti existujúcej kvalitnej výuky sestier na stredných zdravotníckych školách.

SLK s veľkou pozornosťou zaznamenala návrh na zvýšenie počtu študentov medicíny o 500 poslucháčov v spojenom vysokoškolskom štúdiu I. a II. stupňa v odbore všeobecné lekárstvo z dielne Ministerstva financií SR.

Aktuálny návrh rieši len jediný problém, ktorý majú vzdelávacie inštitúcie zodpovedné za výchovu nových lekárov, a preto nepovedie k očakávanému efektu.

Aktuálne priestorové kapacity a personálne možnosti zo strany pedagógov lekárske fakulty najmä vo vyšších, t. j. klinických ročníkoch, nemôžu absorbovať zvýšenie počtu študentov bez rozsiahleho rozšírenia výkovej bázy (univerzitných lôžkových a ambulantných pracovísk podieľajúcich sa na výuke).

Takéto rozšírenie sa však nedá realizovať zo dňa na deň, ba ani z roka na rok, akokoľvek by sme si to želali. Ak by k zvýšeniu došlo bez ďalších systémových zmien, bude to, naopak, viesť k výraznému zhoršeniu kvality výuky a k nenapraviteľným škodám v celom pregraduálnom vzdelávaní budúcich lekárov. Vyjadrujeme preto podporné stanovisko k reakcii zverejnenej Slovenskou asociáciou študentov medicíny.

Lekárske fakulty a univerzitné pracoviská musia rozhodovať o reálnych možnostiach zmien kapacít vo výučbe a ich stanovisko musí byť uprednostnené pred populistickým a prvoplánovým vyhlásením politikov.

Žiadame okamžitú odbornú diskusiu so zapojením všetkých relevantných subjektov. Jej výsledky musia byť premietnuté do plánovaných návrhov vrátane legislatívnych zmien. Na základe našich bohatých skúseností z praxe a s prihliadnutím na zastúpenie akademicky vzdelaných funkcionárov sa SLK zapojí do diskusie k tejto problematike s Ministerstvom zdravotníctva SR, lekáorskými fakultami a ďalšími kompetentnými inštitúciami.

Názor

prof. MUDr. Daniel Pella, PhD., dekan Lekárskej fakulty **UPJŠ** v Košiciach

Zahraničných študentov neprijímame na úkor našich domácich

V súvislosti s návrhom Ministerstva zdravotníctva SR zvýšiť počty študentov medicíny konštatujem, že isté voľné kapacity na prijatie nových študentov sme schopní vytvoriť, no, pochopiteľne, na zvýšený počet študentov musia byť naviazané aj vyššie investície z našej strany a tie musia byť kryté nejakými zdrojmi.

Za rozumné považujem zvýšenie počtu študentov o zhruba päťdesiat, maximálne osemdesiat, s ohľadom na naše kapacitné možnosti, ale aj z hľadiska udržania kvality výučby aj kvality našich absolventov. So zvýšeným počtom prijatých medikov môže poklesnúť ich úspešnosť štúdia na lekárskej fakulte.

Kvalita výučby

Čo sa týka podmienok udržania kvality výučby, je samozrejmé, že nás limituje počet aj veľkosť našich posluchárni, prístrojové vybavenie pracovísk, množstvo a kvalita pedagógov a podobne. Ak chceme byť konkurencieschopní, potrebujeme tiež vytvoriť také platové podmienky, aby sme boli atraktívni pre kvalitných učiteľov vrátane zahraničných.

Taktiež budeme musieť investovať do rozšírenia nášho Centra simulátorovej a virtuálnej reality, ktoré nám výdatne pomáha pri teoretickej a praktickej výučbe od minulého roka a aj vďaka jeho pomoci zvládame zvýšenia počtu študentov realizované v minulosti.

Preto je zrejmé, že zvýšenie počtu slovenských študentov si nutne vyžiada aj nemalé investície a musí byť kryté zdrojmi navyše. Nejde tu o zjednodušenú frázu „platba za študenta“, ale úhradu za pokrytie všetkých aspektov súvisiacich s jeho šesťročným štúdiom, ktoré zvýšenie počtu študentov podmieňuje.

Financovanie

Realita je taká, že výučbu slovenských študentov prijatých navyše oproti nami plánovaným počtom v predošlých rokoch financujeme z príjmov za výučbu všeobecného a zubného lekárstva v anglickom jazyku a naše opakované rokovania s predstaviteľmi rezortu zdravotníctva a školstva nepriniesli očakávaný výsledok. Príspevok na nových študentov bol vždy iba časovo obmedzený a zďaleka nepokrýva ich celé šesťročné štúdium.

Preto pri zvýšení počtu slovenských študentov automaticky neznížime počet zahraničných medikov. Každý rozumný ekonóm bude voliť rôzne zdroje financovania a nie jednozdrojové financovanie. Okrem toho predpokladáme, že potreba zvýšenia počtu slovenských študentov nemusí byť viazaná na dlhé časové obdobie – z dlhodobého hľadiska si preto nemôžeme dovoliť, aby zahraniční študenti stratili záujem o štúdium na našej fakulte.

Ranking

Taktiež v tejto súvislosti treba zdôrazniť, že v žiadnom prípade neprijímame zahraničných študentov na úkor našich domácich. Slovenskí a zahraniční lekári tvoria na našej fakulte jeden celok a ich dobrý pomer posúva našu lekársku fakultu aj univerzitu na vyššie priečky v rankingoch. Ak by sme nemali zahraničných študentov a učiteľov, boli by sme na chvoste rebríčka európskych univerzít.

Takisto netreba zabudnúť zdôrazniť, že nestačí iba produkovať nových absolventov medicíny, ale je nutné ich aj zastabilizovať, aby mladí lekári neodchádzali po ukončení štúdia pracovať do zahraničia.

Autor: mt

Výučba na TUKE by nemala byť do konca roka 2022 ohrozená. Preruší výučbu UPJŠ? [🔗](#)

📅 2. 11. 2022, 12:41, Zdroj: [kosicednes.sk](#) [🔗](#), Autor: Zuzana Lajčiaková, Sentiment: Neutrálny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, UPJŠ, vedenie UPJŠ OR vedenie Univerzity Pavla Jozefa Šafárika

Dosah: 25 002 GRP: 0,56 OTS: 0,01 AVE: 842 Eur

Výučba na TUKE by nemala byť do konca roka 2022 ohrozená. Preruší výučbu **UPJŠ**?

Výučba na Technickej univerzite v Košiciach (TUKE) by nemala byť do konca roka 2022 ohrozená. Redakcia KOŠICE: DNES oslovila v tejto veci aj hovorkyňu **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach** Lauru Hoľanovú.

Zdroj: BH

Výučba na Technickej univerzite v Košiciach (TUKE) by nemala byť do konca roka 2022 ohrozená. Redakcia KOŠICE: DNES oslovila v tejto veci aj hovorkyňu **Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach** Lauru Hoľanovú. Preruší sa na **UPJŠ** po 17. novembri výučba?

Rada vysokých škôl sa vyjadrila a navrhla, aby školy výučbu po 17. novembri neprerušili, avšak mali by podľa nej zotrvať v protestnej pohotovosti. Dôvodom, prečo sa tak rozhodla, je zložitá spoločenská situácia. Požiadavky Slovenskej rektorskej konferencie aj naďalej podporuje. Návrh rozpočtu verejnej správy na roky 2023-2025 podľa Rady neumožní rozvoj vysokých škôl a ohrozená bude aj ich bežná prevádzka, rovnako ako ich poslanie vo vzdelávaní a výskume. Upozornila tiež na to, že rast výdavkov vysokých škôl, súvisiaci s infláciou, nie je primerane reflektovaný. Oceňujú však prísľub riešenia financií na energie.

Pre rastúce ceny energií však Technická univerzita v Košiciach plánuje mierny útlm na behu vykurovania. TUKE chce tiež väčšmi kontrolovať svoje energetické hospodárstvo a podrobne analyzovať svoju spotrebu. Podľa kvestora TUKE Marcela Behúna nepotrebujú od príslušných ministerstiev riešenia, ale finančnú kompenzáciu rastúcich cien energií. TUKE to uviedla pre agentúru SITA. „Do konca roka 2022 má univerzita zastabilizované ceny energií. Nárast vo variabilných zložkách cien plánujeme kompenzovať dofinancovaním cien energií zo strany ministerstva, o ktoré sme už požiadali,“ doplnil kvestor.

Hovorkyňa Univerzity Pavla Jozefa Šafárika Laura Hoľanová pre redakciu KOŠICE: DNES potvrdila, že výučbu po 17. novembri prerušíť neplánujú vzhľadom na to, že **vedenie UPJŠ** čaká na výsledky rokovaní. „**Vedenie UPJŠ** v Košiciach požaduje, aby sa rokovalo z úrovne Slovenskej rektorskej konferencie a ministra školstva o systémových opatreniach na zvrátenie prepadu financovania a navrátenie sa do ročného objemu pre rezort spred dvoch rokov, ale aj so zohľadnením valorizácie i cien energií nad rámec situácie v roku 2020. Pokiaľ bude ochota rokovať a hľadať riešenie, výučbu prerušovať nebudeme,“ uviedla Laura Hoľanová.

Autor: Zuzana Lajčiaková

33 rokov po: Najlepším ministrom životného prostredia je Budaj. A Žiga? Cap záhradníkom, tvrdí ekológ Marcel Uhrin

🕒 2. 11. 2022, 20:51, Zdroj: dennikn.sk 📄, Vydavateľ: N Press, s.r.o., Autor: Karol Sudor, Sentiment: Pozitívny, Téma: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kľúčové slová: UPJŠ

Dosah: 284 637 GRP: 6,33 OTS: 0,06 AVE: 2099 Eur

Matovič by sa mal ísť pozrieť na sever Slovenska, koľko nákladných áut palivového dreva sa denne vyváža do zahraničia. Ešte aj dnes, keď sa na nás valí energetická kríza a drevo prudko dražie. Mnohí ľudia nebudú mať čím kúriť a my drevo vyvážame? Ešte aj Albánsko prijalo zákaz vývozu. Na čo čakáme my, je mi záhadou, tvrdí dlhoročný odborník.

MARCEL UHRIN (1966) patrí k uznávaným zoológom a ekológom. Pätnásť rokov sa venoval ochrane prírody, bol riaditeľom Národného parku Muránska planina, dnes je docentom v Ústave biologických a ekologických vied PF **UPJŠ**.

Na konte má pracovné pobyty v desiatkach národných parkov od Európy (Škandinávia až Balkán) cez Áziu (napríklad Čína, Irán) až po Afriku (Namíbia, Botswana, Južná Afrika). Žije v Muránskej Dlhej Lúke.

V seriáli 33 rokov po revolúcii prinášame počas novembra rozhovory s osobnosťami, v ktorých opisujú svoje životy za komunizmu a zároveň hodnotia, kam sa dostalo dnešné Slovensko v jednotlivých oblastiach.

V akej rodine ste vyrastali?

Otec pochádza z Gemera. Vtedy pre učiteľov existovali takzvané umiestenky a jeho poslali učiť do prostredia mantákov (nemecké obyvateľstvo v regióne južného Spiša – pozn. autora), kde sa zoznámil s mojou mamou, Karpatskou Nemkou.

Po presťahovaní sa späť na Gemer otec pracoval na odbore školstva vtedajšieho národného výboru. Mama učila celý život na základnej škole, doma sme boli doslova obklopení knihami. Bola to prajná rodina, mal som pekné detstvo.

Do toho som sa túlal po horách, liezol som, potápal sa, chodil do jaskýň. Tam kdesi sú zrejme počiatky môjho vzťahu k prírode.

Debatovalo sa u vás doma o režime, v akom sme žili?

Nie, možno občas, obaja rodičia boli bežní straníci. Až počas revolúcie v roku 1989, ktorú otvorene privítali, z rodičov začali pomaly vyliezať spomienky na rok 1968, ale napríklad aj na to, ako najmä nemecká vetva našej rodiny odišla do zahraničia v časoch slovenského štátu alebo neskôr. Mama sama ako malé dievča s mamou a sestrou zažila deportáciu do Sudet, odkiaľ sa, našťastie, vrátili.

Na povrch vyliezali aj smutnejšie veci. Za vojnového slovenského štátu vraj časť našej širšej rodiny pôsobila v komisariátoch, motali sa okolo Hlinkovej gardy. Detaily sme sa nikdy nedozvedeli, o čiernych bodoch rodinnej histórie sa u nás skôr mlčalo. Zrejme aj preto som nikdy nebol veľmi politicky aktívny.

V akom stave bolo za bolševika naše životné prostredie? Dodnes sa boríme s environmentálnymi záťažami priemyselných podnikov, mimoriadne záťaže nám tu zanechali aj sovietski okupanti. Michael Kocáb mi povedal, že po odchode ich vojakov aj techniky v areáloch našli doslova spúšť, vrátane ekologickej, keďže priestory boli zamorené chemikáliami.

Životné prostredie a jeho ochrana zodpovedali stavu krajiny. To asi vypovedá o všetkom. Šlo o štyridsať rokov ľahostajného prístupu ku krajine, keď prioritou za každú cenu bola v prípade Slovenska napríklad industrializácia. Neriešilo sa, aké následky z tohto hľadiska priniesie.

Pozrite sa, ako sa dizajnovali polohy veľkých fabriek. Ukázkovým príkladom sú Východoslovenské železiarne, ktoré sa postavili na zelenej lúke, kde okrem vody nebolo k dispozícii nič z toho, čo potrebovali na svoje fungovanie. Preto sa musela dovážať ruda, vápenec z Gombaseku, uhlie z Ostravy, prakticky všetko. Megalománia, nerozum a necitlivosť v jednom.

Za komunizmu sa pritom nevedelo, aké strašné záťaže nám tu zanechajú sovietske vojská, ukázalo sa to až po ich odchode. Aj ja som bol súčasťou projektu, ktorý mapoval znečistenie po nich. Priestory na Gemeri, v Jelšave a Rožňave ostali doslova zdevastované. Zanechali nám tu [lock]nebezpečné odpady ropného charakteru, ani im len nenapadlo to riešiť.

Boli iniciatívy, ktoré sa do stavu životného prostredia snažili búšiť?

Jasné, že boli, za jednou z nich stál aj dnešný minister životného prostredia Ján Budaj a skupina ľudí okolo neho.

Bratislava/nahlas?

Presne tak, to bola výnimočná záležitosť. Tento samizdat vyšiel v roku 1987. Problém je, že podobné iniciatívy boli vždy minoritné, a tak sa nedarilo veci meniť, hoci práve Bratislava/nahlas rezonovala. Vtedy sa komunisti možno aj zľakli, lebo pochopili, že okrem katolíckeho disentu tu funguje aj tematicky inak zameraná a vytrvalá skupina ochranárov.

Problém však bol v nastavení systému, teda v tom, že samotná ochrana prírody a napríklad aj vyhlasovanie chránených území doslova kopírovali sovietsky model.

Taká prokuratúra ho kopíruje dodnes.

Áno, týkalo sa to snád' všetkých oblastí života. Po roku 1989 sa veci začali trochu meniť, ale nie všade a nie dôsledne.

Marcel Uhrin v roku 1990. Foto – archív M. U.

Už pred Novembrom tu boli ľudia ako Budaj, Maňo Huba, Juraj Flamik, Eugen Gindl, Vladimír Ondruš, Agnes Snopko, Peter Tatár a ďalší, ktorí sa buď ako ochranári angažovali, alebo s nimi aspoň spolupracovali.

Stále to však bola najmä záležitosť kamarátov. Mnohí sa do tých štruktúr nedostali, hoci fungovali v Slovenskom zväze ochrancov prírody a krajiny. Tam sa venovali aj aktivitám, na ktoré sa dnes dá nahliadať ako na naivné – čistenie potokov, riek, studničiek a podobne.

Samotní komunisti napríklad podporovali akciu s názvom Čisté hory, v rámci ktorej chodili vysokoškooláci čistiť tatranské doliny. Všetko to však boli potemkinovské akcie. Nechcem povedať, že tieto akcie sú nevýznamné, aj dnes je to forma vhodnej environmentálnej výchovy. Vážnejšie veci však riešili ľudia ako Budaj, Huba a ďalší, ktorých ste menovali, lenže nemali celoslovenský dosah. Štát si naďalej robil svoje.

Čo sú najväčšie hriechy komunistov na životnom prostredí?

Na prvom mieste by som asi uviedol formalizmus. Územná ochrana prírody vtedy bola naozaj len o formálnych vyhláseniach, v realite sa dané územia takmer vôbec nechránili. Národné parky boli akože výkladnou skriňou, ale len na papieri.

Nasleduje ignorancia. Dodnes sa boríme s ťažkými environmentálnymi záťažami po veľkých chemických fabrikách. Napríklad po tej v Strážskom, ktorá znečisťovala vodu na Zemplínskej Širave. Negatívny vplyv to malo aj na cestovný ruch.

Tretím hriechom bol všeobecný nezáujem ľudí o životné prostredie pred rokom 1989. Uvedomelosť a zodpovednosť za vlastné činy im nebola vlastná. Občianska spoločnosť na rôznych úrovniach sa prebudila oveľa neskôr.

Počas revolúcie ste mali 23 rokov. Aké ste mali očakávania?

Revolúcia pre mňa bola šokujúcou, ale príjemnou zmenou. Bol som v piatom ročníku vysokej školy, dokončoval som diplomovú prácu. Udalosti sme brali s obrovskou nádejou. Otvorili sa hranice, a tak aj možnosti komunikácie so svetom. Ten kvas bol neuveriteľný. Revolúcia je pre mňa dodnes najzásadnejším momentom v živote.

A platí to napriek tomu, že nasledujúce desaťročia boli rôzne a museli sme si prejsť mečiarizmom aj ficizmom, čo boli obdobia, ktoré nás ako spoločnosť výrazne zabzdili. Okrem pádov však prišli aj svetlé chvíle a celkovo vnímam aj viaceré pozitívne trendy v spoločnosti – vo vede, v akademickom priestore aj v ochrane životného prostredia.

Marcel Uhrin v roku 1997. Foto – archív M. U.

Počas revolúcie bola relatívne populárna Strana zelených. Po prvých slobodných voľbách v júni 1990 sa dostala aj do parlamentu. Prečo potom zakapala a ľudia na ňu nerefletovali? Ešte v roku 1998 kandidovala ako miniatúrny prívěsok v rámci SDK, odvtedy o nej nepočuť.

Politologicky som sa nad tým nikdy nezamýšľal. Možno tá strana doplatila na 40 rokov komunizmu v hlavách ľudí. Navyše nikdy nemala lídrov, ktorí by vo verejnom priestore zaujali. Platí tiež, že niektoré iné strany dokázali myšlienky ochrany životného prostredia tlmočiť vo svojich programových tézach lepšie a hlasnejšie. Prívlastok „zelení“ nezabezpečuje exkluzivitu v týchto témach.

Neplatí teda, že ochranári automaticky volia zelených. Solídny program v tejto oblasti zvyknú mať aj iné strany. Dokonca ho mali aj niektoré strany dnešnej koalície, čo dokazuje aj súčasný minister životného prostredia Ján Budaj. Môžeme byť k nemu pre jeho minulosť vo VPN kritickí, ale jednoznačne je najúspešnejším zeleným ministrom od roku 1989.

Keď si pozriem mená ministrov v tomto rezorte, ktoré prinášala najmä SNS či Smer, je mi až smiešne. Tí ľudia nič neurobili, vo svojich funkciách boli zbytočne, prípadne priamo škodili. Dlhodobu platí, že ak niekam nastupuje ktokoľvek zo SNS alebo Smeru, treba spozornieť. Spomeňme si na ministra životného prostredia Petra Žigu, ktorý bol podnikateľ s drevom. Z capa urobili záhradníka.

Čo všetko dokázal Budaj?

V praxi rozbehol pripravované zálohovanie plastových fľaš a plechoviek, čo je vec, ktorú chvália aj v zahraničí. Nezabúdajme na reformu národných parkov, respektíve na začatie jej procesov. Keby po Budajovi ostali len tieto dve veci, aj tak bude najúspešnejším ministrom životného prostredia za celých 33 rokov od revolúcie.

Neprišiel pritom zo žiadnej zelenej strany, vzišiel z VPN, kde mal obrovské problémy vysvetliť svoju minulosť a spoluprácu s ŠtB, a po kadejakých peripetiách v komunálnej aj parlamentnej politike sa cez DÚ a Zmenu zdola prepracoval na pozíciu, kde dokazuje, že je správnym mužom na správnom mieste.

Svojím životom nakoniec ukázal, že je slušným človekom aj demokratom. Platí tiež, že tým, ako vystupuje proti viacerým praktikám Igora Matoviča, len pokračuje v ceste, ktorú začal v novembri 1989. Aspoň ja ho tak čítam, hoci viem, že má aj mnohých kritikov.

Iné svetlé chvíle rezort životného prostredia za posledných 33 rokov nemal?

Mohol mať, ale nemal. Keď sa za Dzurindových vlád stal ministrom László Miklós, my ochranári sme si povedali, že je to veľká nádej. Predsa len to bol odborník. Ukázalo sa však, že v praktickej politike sa nepresadil. Ostal uväznený v akademickom myslení, vo vedeckých problémoch.

Venoval sa krajinnému plánovaniu, reprezentatívnym geoekosystémom a podobným veciam, ale na praktické vykonávanie politiky v prospech životného prostredia nemal povahu. Alebo tým veciam možno ani nerozumel. Nádej v podobe jeho osoby sa preto rýchlo rozplynula a boli to stratené roky.

Slovensko sa preto v istých oblastiach zlepšovalo najmä vďaka partokracii. Napríklad čističky odpadových vôd a kanalizácie sa primárne budovali v obciach, kde boli starostovia z vládnych strán. Ostatné mali skôr smolu.

Keď to zúžim na územnú ochranu, teda na národné parky a chránené krajinné oblasti, od roku 1990 prakticky až doteraz štátna ochrana prírody nedostala väčšie právomoci. Stále to bola len odborná organizácia, v ktorej pracovali špičkoví odborníci – terénni znalci, botanici, zoológovia aj ekológovia.

Kam mierite? K tomu, že hoci poskytovali odborné stanoviská, štát ich ignoroval?

Presne tak, ich odborné stanoviská boli nezáväzné a často ignorované. Rozhodovaciu právomoc mali úrady životného prostredia, ktoré sú dodnes pod ministerstvom vnútra. Bola to strašná anomália. Štátna ochrana prírody bola oficiálne braná ako odborná organizácia, výtlak v rozhodovaní však bol v realite často na smiech.

Jej stanoviská totiž iné úrady menili, prekrúcali, popierali. Tiež sa stávalo, že naše stanoviská menilo ústredie organizácie v Banskej Bystrici. Pracoval som tam, videl som to zblízka.

Keď som odtiaľ odchádzal už ako riaditeľ Národného parku Muránska planina, boli sme vyslovene frustrovaní. Na jednej strane sme mali množstvo výborných a odborne fundovaných projektov, na druhej akékoľvek naše úsilie úradníci obvykle zmietli zo stola. Odbornosť bola vedľajšia.

Budaj to zmenil?

Áno. Nechcem povedať, že teraz nastáva revolučná zmena, lebo by to bolo prisilné slovo, ale predsa len ide o zmenu významnú, hoci organizáciu ministerstvo možno kontroluje až príliš. Štátna ochrana prírody už dávno produkovala kvalitnú robotu, len štát ju cez svojich úradníkov neakceptoval. Postupovalo sa skôr po politickej, než po odbornej línii. Ak to Budaj dotiahne, pôjde možno o zmenu paradigmy.

Marcel Uhrin s vnukom v roku 2005. Foto – archív M. U.

Ľudia často kritizujú necitlivú výstavbu v horách v mene cestovného ruchu. Myslia tým lanovky, vleky, hotely. Developeri argumentujú, že to isté sa predsa deje aj v západných krajinách a že návštevníci hôr majú právo lyžovať. Ako príklady uvádzajú Rakúsko či Taliansko.

Problémom u nás je miera. Osobne na to používam pojem „donovalizácia“ územia. Čím boli kedysi Donovaly? Starou horskou baníckou osadou s peknými a charakteristickými domčekmi. Bolo tam pekne a ľudia si to tam obľúbili. A keďže ide o miesto, kde sa v zime vyskytuje dobrá snehová pokrývka, postupne tam vznikli prvé vleky.

Výsledok? Napriek snahám o limitovanie rozsahu urbanizácie daného priestoru sa to tam preklopilo do šialenej živelnosti. Rezignovalo sa na vzhľad stavieb, ich výšku, na všetko, čo mal riešiť územný plán. Dnes to tam vyzerá hrozne. Ďalším podobným príkladom je Demänovská dolina.

Rozumiem ľuďom, že sa chcú lyžovať v pekných a moderných strediskách, tie však nemôžu vzniknúť hocikde bez regulácie a tak, že sa neuchová genius loci daného miesta. Vo výsledku nám tu vznikajú masovo obsadené miesta, ktoré stratili pôvodnú atraktivitu len preto, že nepoznáme mieru.

Prvým kritériom developerov je honba za ziskom. Chcú veľa peňazí za čo najkratší čas. Lenže v tom je potom schované všetko. Vráťane toho, že sa vykašlem na kvalitnú architektonickú štúdiu. Keď sa vzhľadu venujem menej, je to lacnejšie, lebo keby som to chcel mať urobené poctivo, potreboval by som kvalitnejších a drahších architektov. Keď takto v mene nižšej ceny „odfláknem“ všetko, vznikne to, čo

dnes vidíme na Donovaloch.

Nie je našim problémom aj veľkosť Slovenska ako takého? Že všetko je takpovediac natlačené na jednej kope?

Jasné, že je. Slovensko je malé. Jeho najvýraznejšie a najhodnotnejšie územia preto kolidujú s tým, kde chcú stavať developeri. A popri „argumentácii Alpami“ sa pritom zámerne nespomenie, že dobre známe developerské projekty v Rakúsku, Taliansku a inde, napríklad Kaprun a iné, sa nachádzajú mimo chránených území, prípadne na ich hranici.

Vo veľkých horách sa jednoducho zmetia obe veci – intenzívny cestovný ruch aj ochrana krajiny. Naše Vysoké Tatry sú však maličké, a tak je problém skombinovať tam záujmy prírody aj developerov tak, aby sa nik necítil dotknutý.

Problémom je aj kultúra. Málokto si uvedomuje, že na takmer celom území Álp či Pyrenejí tradične platí voľný pohyb ľudí. Tí sú však vychovaní, ctia si tradície a počas svojej návštevy tam nič nezanechávajú. U nás v nej návštevníci prírody bežne zanechávajú odpad, lebo k nej nemajú úctu.

Marcel Uhrin v Iráne v roku 2006. Foto – archív M. U.

Igor Matovič mal nedávno na Facebooku status, že sa prechádzal po lese a videl tam množstvo popadaných stromov. Pýtal sa, prečo ním nemôžu kúriť ľudia, prečo ich tam nechávame zhnieť. Rozosmial tým množstvo odborníkov, vy ste dokonca napísali, že hlúposť nemá hranice.

U Matoviča sme si zvykli, že sa akože odborne vyjadruje k veciam, ktorým vôbec nerozumie. Naozaj by mu prospela zdržanlivosť, prípadne by jeho výrokom mohli predchádzať aspoň základné diskusie s poradcami.

Takto sa blamoval už nespočetnekrát, napríklad pri dovoze Sputnika, ale aj ako minister financií. Matovič veľmi rád vytrháva z kontextu, lebo ho zrejme ani nepozná. Jeho fotka a text v danom statuse tak z neho doslova robia hlupáka.

Nenapísal totiž, o aký typ územia ide, či ide o hospodársky les, alebo o rezerváciu. V hospodárskom lese je totiž možné rúbať a aj si kúpiť drevo. Miera generalizácie, s akou Matovič pristupuje k problémom, je priam neveriteľná.

Chce na niečo ukázať, hoci nemá základné vedomosti o téme. Podráža tým nohy vlastnému ministrovi životného prostredia. Osobne by som dal ruku do ohňa, že to bol aj jeho truc podnik voči niektorým poslancom OĽaNO, ktorí sa proti nemu nedávno vymedzili.

Jeho posolstvo ľuďom bolo jasné – ja, váš človek, by som vám aj doprial popadané drevo z lesa, aby ste ho nemuseli draho nakupovať inde, len tí ostatní tomu bránia.

Je to hlúpy postoj. Aj politik je predsa manažér, takže by mal vyhlasať len veci, ktorým predchádza analýza problému. Strieľať nezmyselné vety len tak od pása, prípadne vypúšťať na verejnosť všetko, čo sa mu práve prisnilo, je obrovská chyba. Chápe, že chce na seba neustále upozorňovať, ale fakt by to už mohol skúsiť radšej v niečom, v čom sa možno vyzná.

Takto vyznieva falošne, priam zákerne. Možno by sa mal ísť pozrieť na sever Slovenska, koľko nákladných áut palivového dreva sa denne vyváža do zahraničia. Ešte aj dnes, keď sa na nás valí energetická kríza a drevo prudko dražie. Mnohí ľudia nebudú mať čím kúriť a my drevo vyvážame?

Nedostatok palivového dreva na Slovensku nie je dôsledok Budajovej reformy, ako nám niektorí skúšajú nahovoriť, ale aj dôsledok zmluvných vzťahov obchodníkov s drevom vrátane štátneho podniku Lesy Slovenskej republiky. Z prostredia štátnych lesníkov zaznievajú informácie, že väčšina jeho zmlúv sa týka vývozu dreva do iných krajín.

Ešte aj Albánsko, často neprávom zatracovaná krajina, prijala zákaz vývozu drevnej hmoty z vlastného územia. Na čo čakáme my, je mi záhadou.

Marcel Uhrin v Tadžikistane v roku 2016. Foto – archív M. U.

Veľa sa hovorí o dôležitosti reformy národných parkov. Problém laikov je, že tomu nerozumejú. O čo presne tam ide?

Cieľom sú dobre spravované národné parky. Vo svete som ich videl veľa a sledujem aj publikácie k téme. Ako teda taký park vyzerá? V prvom rade jeho územie spravuje jedna organizácia s takmer neobmedzenou rozhodovacou a riadiacou právomocou.

Na čo má taký park slúžiť? V prvom rade na poznávanie, teda vedu, a následne na vzdelávanie. Zároveň má slúžiť ľuďom na oddych, teda na takzvaný soft turizmus, prechádzky, ako pastva pre oči, pričom musí ostať zachovaný aj pre budúce generácie.

A skutočne skúmať ho je možné len vtedy, ak v ňom všetky procesy pobežia tak, ako ich nastaví príroda, nie človek. Aspoň na podstatnej časti územia parku. Zároveň musí byť dobre manažovaný z hľadiska turizmu. A to sa dá, len ak má park jedného správcu. Práve to je alfa a omega toho, čomu dnes hovoríme reforma národných parkov.

Čiže doteraz sme síce mali jasno v hraniciach národných parkov, ale mali priveľa pánov, a teda sa v nich muselo riešiť aj priveľa protichodných záujmov, čo brzdilo rozvoj?

Presne tak. Vezmime si ako model Muránsku planinu. Osemdesiat až deväťdesiat percent jej územia patrí štátu. Doteraz tam fungovala správa národného parku, ktorá bola riadená rezortom životného prostredia, ale bez priameho rozhodovacieho vplyvu.

Lesný pôdny fond tohto parku zase bol v gescii ministerstva pôdohospodárstva, ktoré ju spravovalo cez štátny podnik Lesy Slovenskej republiky. Vo výsledku sa tak o vplyv bili dve ministerstvá cez dve svoje organizácie. Reforma to rozhodovanie spojila pod jednu strechu – pod životné prostredie.

Tým sa, samozrejme, delimitoval, alebo sa bude delimitovať, nielen nehnuteľný majetok, ale aj chaty, hájovne či personál. Priblížili sme sa tak k tomu, čo je vo svete štandardom – o konkrétne územie sa vždy stará a zodpovednosť nesie len jedna organizácia.

Samozrejme, podmienkou toho všetkého je, že jednotlivé správy národných parkov dostávajú aj právnu subjektivitu s vlastným rozpočtom. Doteraz boli súčasťou veľkej organizácie, Štátnej ochrany prírody SR.

Tým sa vlastne správy národných parkov stanú veľkými hráčmi v jednotlivých regiónoch.

Áno, budú dôležitými hráčmi. Okolie s nimi bude musieť rátať. Dobre spravované národné parky vo svete, ktoré som mal možnosť navštíviť, boli dokonca hybnou silou rozvoja širšieho regiónu. Jedna ekonomická štúdia týkajúca sa amerických národných parkov preukázala, že pozitívny ekonomický prínos národného parku sa prejavuje až do vzdialenosti približne 100 kilometrov od jeho hraníc.

V tomto vidím napríklad nádej pre Gemer, kde sa Muránska planina a Slovenský kras môžu stať zdrojom obrovského rozvoja, a teda aj profitu.

Netreba si to predstavovať tak, že všetko urobia len správy národných parkov. Časom aj obce pochopia, v čom sa treba pripojiť a pomôcť.

Príkladom je národný park Bavorský les v Nemecku. Keď ho vyhlasovali, z hľadiska daňových príjmov patrilo toto územie k najchudobnejším v Nemecku. Dnes je to naopak.

Alebo Šumava – v období, keď v Česku pred rokmi prebiehala podobná reforma ako u nás dnes, starostovia boli v princípe proti. Dnes vám tam každý povie, že sú vďační za existenciu takto riadeného národného parku.

Na toto náš štát prišiel až desaťročia po revolúcii?

Zjavne áno. Súhlasím, že sme to mali mať dávno pripravené aj zrealizované. Počkalo si to na Budaja. Politická reprezentácia od roku 1990 s výnimkou krátko pôsobenia vlády Ivety Radičovej iba udržiavala status quo. Nerobila žiadne reformy, dokonca keď sme sa v istom období ozvali, že reformy sú fakt potrebné, vyhodili nás z práce. Šéfom štátnej ochrany prírody bol vtedy Ján Mizerák, terajší poradca Borisa Kollára.

Marcel Uhrin v Namíbi v roku 2019. Foto – archív M. U.

Zásadnou témou dneška sú medvede – podľa poľovníkov aj mnohých ľudí sú premnožené a napádajú ľudí, preto ich treba natvrdo strieľať. Podľa ochranárov na to nie je dôvod, a treba prijať iné opatrenia. Dá sa vôbec spoľahlivo zistiť, koľko u nás žije medvedov?

Zistiť veľkosť ich populácie je naozaj náročné. K správne mu číslu sa dá priblížiť uplatnením efektívnej kombinácie viacerých metód zberu informácií. Intenzívnym terénnym sledovaním, preznačením veľkej časti populácie čipmi či telemetrickými obojkami, ale napríklad aj genetickou analýzou, kde sa zbierajú vzorky materiálu, ktoré v sebe nesú tkanivo z medveďa. Tam patrí aj trus.

My však spoľahlivé čísla, na rozdiel povedzme od Švédska, ktoré uplatňuje takzvaný adaptívny manažment, rozhodne nemáme.

Na druhej strane teoreticky ani nepotrebujeme poznať presné číslo. Dôležité je nastaviť manažment populácie medvedov tak, aby sme vedeli efektívne eliminovať jedince, ktoré sa správajú problémovo. A pod elimináciou nemyslím výhradne strieľanie, pretože existujú aj viaceré iné účinné techniky, napríklad odplašovanie.

Všeobecne platí, že medvedov je vždy toľko, koľko majú zdrojov na prežitie, teda potraviny. Preto by sme mali dostať mimo zákona akékoľvek príkrmovanie zveri vrátane vynášania potravinárskeho odpadu do exteriérov.

Neraz boli dokumentované prípady vnaďísk či krmovísk, je jedno, ako sa to nazve, ktoré sa umiestnili dvesto metrov od základnej školy. Nemuseli byť určené pre medvede, ale napríklad pre diviaky, logicky ich však objavili aj medvede. Zakážme to zákonom a malá časť problému bude vyriešená.

Vyriešiť treba aj poľnohospodársku prax, ktorá sa realizuje v zmysle „pestujeme to, na čo dostaneme najviac dotácií“. Tým sme zmenili štruktúru lánov v prospech medveďov. Na obrovských plochách a blízko medveďích biotopov dnes vysievame energetickú kukuricu a ďalšie pre medvede atraktívne plodiny.

Prečo sa potom čudujeme, že desať medveďov sedí uprostred poľa a napcháva sa kukuricou? Prečo sa čudujeme, že takéto medvede sa dostávajú do kontaktu s ľuďmi?

Lebo zmeniť myslenie, legislatívu aj dotačnú politiku je náročné. Jednoduchšie je strieľať.

Samozrejme, ale to nemôže byť cesta. Všetko si zjednodušujeme a potom sa čudujeme. Keby oševné lány boli menšie a diverzifikovanejšie, keby sme neprikrmovali zver v lese, veľká časť problému by sa vytratila, alebo aspoň zmiernila. Nemôžeme medveďom strkať potravu priamo pod nos a následne sa tváriť prekvapene.

Marcel Uhrin. Foto – Peter Shaman Coch

Napísali ste, že krmelce v lese sú nezmyslom, že dávať lesným zvieratám seno v zime je prežitkom a ekologickým nonsensom.

Je to tak. Poľnohospodári a vinohradníci nariekajú, že máme priveľa srn, danielov, jeleňov, diviakov, teda lesnej zveri, ktorá ich oberá o úrodu. Poľovníci však pokojne ďalej plnia krmelce senom. Strašný nonsens. Vnadišká a krmelce treba jednoducho zrušiť.

Mimochodom, spýtajte sa vo veľkých obchodných reťazcoch, kto si k nim najčastejšie chodí po tovar po záručnej lehote. Poľovníci. Berú plné vlekky banánov, dýň a neviem čoho iného, aby to potom vyviezli a vykdli vo svojich revíroch. Treba to zakázať. Príroda si má počet zvierat v lese regulovať sama, človek ich nemá prikrmovať a následne nariekať, že sú premnožené.

K problémom so zvieratami v lese podľa vás prispieva aj obrovský počet ľudí v prírode.

Minimálne posledných desať rokov to tak vnímam. Ľudí v prírode pribúda, čo súvisí aj s reklamami, aj s rozvojom celého radu nových outdoorových športov. Pribúda paraglajdistov, horských bicyklov, kolobežiek, elektrických bicyklov, štvorkoliek, bežcov, bežkárov, skialpinistov aj lyžiarov.

V princípe je to pozitívna vec, je fajn, že ľudia chodia do prírody, aj keď niekedy mám pocit, že ide len o módnú záležitosť, ale nesie to so sebou aj väčšiu pravdepodobnosť, že ľudia sa stretnú so zvieratami.

Povedali ste, že ak niekoho regulovať, tak skôr homo sapiens ako medveďa.

Bol to môj drsný formulovaný status, ktorý som napísal, keď som sa už našťaval. Zámerne som sa chcel prispôbiť úrovni diskusie, ktorá o tom vtedy prebiehala. Ešte aj môjmu šéfovi však niekto poslal e-mail, že pod reguláciou ľudí som myslel ich zabíjanie, čo je nezmysel.

V skutočnosti nie som proti takej regulácii medveďov, v ktorej sa uplatní aj usmrtenie, ale pristúpil by som k tomu až po nasadení všetkých opatrení, ktoré sme spomínali. Jednoducho to musí byť založené na dátach, nie na emóciách, eliminovať sa musia len problémové jedince.

Zakážme teda prikrmovať zver, nevyrábajme vnadišká, zmeňme poľnohospodárske praktiky tak, že plodiny atraktívne pre medvede nebudeme vysievať vedľa ich biotopov, využívajme všetky iné dostupné metódy, a ak aj potom nastanú ojedinelé prípady stretu človeka s medveďom kdesi pri ľudských obydliach, využime prípadne aj strelbu. Jej motiváciou však nesmie byť trofej.

Marcel Uhrin doma v záhrade. Foto – archív M. U.

V čom z ochrany prírody sme za posledných 33 rokov pokročili najviac?

Enviromentálna kríza je obrovská. Ide o komplexný problém, na ktorého rozobratie tu nemáme priestor. Vyberiem teda len perličky. Pamätáte si, že kedysi ste si do auta museli kupovať aj prípravky na odstraňovanie hmyzu z čelného skla? Dnes to nie je potrebné, lebo hmyzu v prostredí je oveľa menej, vedci varujú, že to má rozmery apokalypsy. A neviem si predstaviť, čo sa stane, ak vyhynie hmyz.

Dobrym príkladom nášho prístupu je aj rieka Hron. Dlho zamrzala až po Banskú Bystricu. Dnes tam nezamrzá, lebo do nej vypúšťame priemyselné vody, ktoré sú teplejšie. V dôsledku toho tam prilietavajú aj kormorány, a tak sa rybári sťažujú, že im lovia ryby. Jedno tak súvisí s druhým. Klasický ekologický vzťah, navyše podmienený činnosťou človeka.

Žiaľ, aj náš prístup k vode a riekam je naďalej hrozný. A to ani nehovorím o časovaných bombách ako napríklad ohrozenie Žitného ostrova. Pripočítajme si environmentálne záťaž ako Strážske či Vranka. Nedávna udalosť na Slanej zrejme zničila nadhlo jej život, tu sa často ministerstvu vyčíta neskoré riešenie.

Pritom najhoršia je asi akási lenivosť a pomalosť, teda to, ako naši politici dlhodobo pristupujú k opatreniam. Vidíme, že potrebujeme drevo, že ceny idú prudko hore, aj tak ho ťažíme, kde sa dá, a vyvážame. A robíme to bez pridanej hodnoty.

Keby sme aspoň vyvážali nábytok či iné výrobky z dreva, ale drevnú hmotu? Koľko píl nám tu zaniklo? V okolí Muránskej planiny takmer všetky. Veď sa správame ako Rusi, ktorí vyvážajú len ropu a zemný plyn, lebo nevedia vyprodukovať žiadnu pridanú hodnotu.

Žiaľ, nemám veľmi čo chváliť. Pri tejto téme totiž cítim aj výrazný deficit vo vzdelávaní. To nie je o základnej čitateľskej gramotnosti či o schopnosti porozumieť písanému textu, ale o akejsi environmentálnej nadstavbe. Zjavne v školách chýba, lebo absenciu základných vedomostí o ekológii a vzťahoch v nej bežne vnímam aj u svojich vysokoškolských študentov. Na druhej strane dosť často vidím okolo seba ľudí, ktorí sú ochotní veci meniť. Živme túto nádej.

MARCEL UHRIN (1966)

Vyrastal v Smolníckej Hute a v Revúcej, vyštudoval biológiu na Prírodovedeckej fakulte **UPJŠ** v Košiciach, doktorandské štúdium absolvoval na Fakulte ekológie a environmentalistiky TU vo Zvolene, patrí k našim uznávaným zoológom a ekológom. Pätnásť rokov sa venoval ochrane prírody, bol riaditeľom Národného parku Muránska planina, dnes je docentom v Ústave biologických a ekologických vied PF **UPJŠ**. Na konte má pracovné pobyty v desiatkach národných parkov od Európy (Škandinávia až Balkán) cez Áziu (napríklad Čína, Irán) až po Afriku (Namíbia, Botswana, Južná Afrika). Žije v Muránskej Dlhej Lúke.

Marcel Uhrin v Albánsku v roku 2020. Foto – archív M. U.

Marcel Uhrin. Foto – Romana Uhrinova

Autor: Karol Sudor

Zahraničných študentov neprijímame na úkor našich domácich [☑](#)

☑ 3. 11. 2022, Zdroj: **Zdravotnícke noviny**, Strana: 3, Vydavateľ: **MAFRA Slovakia, a.s.**, Autor: **Daniel Pella**, Sentiment: **Ambivalentný**, Téma: **Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach**, Kľúčové slová: **UPJŠ**

Dosah: 14 000 GRP: 0,31 OTS: 0,00 AVE: 559 Eur

V súvislosti s návrhom Ministerstva zdravotníctva SR zvýšiť počty študentov medicíny konštatujem, že isté voľné kapacity na prijatie nových študentov sme schopní vytvoriť, no, pochopiteľne, na zvýšený počet študentov musia byť naviazané aj vyššie investície z našej strany a tie musia byť kryté nejakými zdrojmi.

Za rozumné považujem zvýšenie počtu študentov o zhruba päťdesiat, maximálne osemdesiat, s ohľadom na naše kapacitné možnosti, ale aj z hľadiska udržania kvality výučby aj kvality našich absolventov. So zvýšeným počtom prijatých medikov môže poklesnúť ich úspešnosť štúdia na lekárskej fakulte.

Kvalita výučby

Čo sa týka podmienok udržania kvality výučby, je samozrejmé, že nás limituje počet aj veľkosť našich posluchárňí, prístrojové vybavenie pracovísk, množstvo a kvalita pedagógov a podobne. Ak chceme byť konkurencieschopní, potrebujeme tiež vytvoriť také platové podmienky, aby sme boli atraktívni pre kvalitných učiteľov vrátane zahraničných. Taktiež budeme musieť investovať do rozšírenia nášho Centra simulátorovej a virtuálnej reality, ktoré nám výdatne pomáha pri teoretickej a praktickej výučbe od minulého roka a aj vďaka jeho pomoci zvládame zvýšenia počtu študentov realizované v minulosti. Preto je zrejmé, že zvýšenie počtu slovenských študentov si nutne vyžiada aj nemalé investície a musí byť kryté zdrojmi navyše. Nejde tu o zjednodušenú frázu „platba za študenta“, ale úhradu za pokrytie všetkých aspektov súvisiacich s jeho šesťročným štúdiom, ktoré zvýšenie počtu študentov podmieňuje.

Financovanie

Realita je taká, že výučbu slovenských študentov prijatých navyše oproti nami plánovaným počtom v predošlých rokoch financujeme z príjmov za výučbu všeobecného a zubného lekárstva v anglickom jazyku a naše opakované rokovania s predstaviteľmi rezortu zdravotníctva a školstva nepriniesli očakávaný výsledok. Príspevok na nových študentov bol vždy iba časovo obmedzený a zďaleka nepokrýva ich celé šesťročné štúdium. Preto pri zvýšení počtu slovenských študentov automaticky neznižíme počet zahraničných medikov. Každý rozumný ekonóm bude voliť rôzne zdroje financovania a nie jednodrožové financovanie. Okrem toho predpokladáme, že potreba zvýšenia počtu slovenských študentov nemusí byť viazaná na dlhé časové obdobie – z dlhodobého hľadiska si preto nemôžeme dovoliť, aby zahraniční študenti stratili záujem o štúdium na našej fakulte.

Ranking

Taktiež v tejto súvislosti treba zdôrazniť, že v žiadnom prípade neprijímame zahraničných študentov na úkor našich domácich. Slovenskí a zahraniční medici tvoria na našej fakulte jeden celok a ich dobrý pomer posúva našu lekársku fakultu aj univerzitu na vyššie priečky v rankingoch. Ak by sme nemali zahraničných študentov a učiteľov, boli by sme na chvoste rebríčka európskych univerzít.

Takisto netreba zabudnúť zdôrazniť, že nestačí iba produkovať nových absolventov medicíny, ale je nutné ich aj zastabilizovať, aby mladí lekári neodchádzali po ukončení štúdia pracovať do zahraničia.

Autor: Názor prof. MUDr. Daniel Pella, PhD., dekan Lekárskej fakulty **UPJŠ** v Košiciach